

Odbor investic
Mgr. Jitka Bučková
vedoucí oddělení veřejných zakázek
Krajský úřad Královéhradeckého kraje
Pivovarské náměstí 1245
500 03 Hradec Králové

V Hradci Králové, 11. 09. 2024

Věc: sdělení uživatele zadavateli před zahájením JŘBU

Vážení,

v odpovědi na výzvu k podání připomínek v souvislosti s projednáním návrhu na schválení vyhlášení veřejné zakázky s názvem Hvězdárna a planetárium v Hradci Králové – architektonická soutěž formou jednacího řízení bez uveřejnění, navazujícího na projektovou otevřenou dvoufázovou architektonickou soutěž o návrh, považujeme za důležité sdělit zadavateli některé informace, kterými bychom blíže upřesnili naše předchozí vyjádření k soutěžním návrhům, jež jsme zaslali zadavateli po skončení jednotlivých fází soutěže. S ohledem na další postup však především k návrhu, který rozhodnutím odborné poroty získal 1. cenu a s jehož autory by dle jejího doporučení a pravidel soutěže mělo být zahájeno jednací řízení bez uveřejnění.

Jako přízvaní odborníci a rovněž uživatelé objektu jsme se obou hodnotících zasedání v jednotlivých fázích soutěže účastnili, a již v průběhu těchto jednání byly naše připomínky sdělovány. Spolupracovali jsme se zadavatelem na tvorbě podkladů pro odpovědi na dotazy uchazečů v průběhu soutěže a pro zadavatele jsme též vypracovali podrobné podklady, jež zadavatel využil pro účely tvorby vlastního zadání architektonické soutěže.

Sdělení předkládáme zadavateli v souvislosti s očekávaným navazujícím průběhem jednání v rámci JŘBU, které bude předcházet případnému uzavření smlouvy. Domníváme se, že s níže uvedenými skutečnostmi by měl být potenciální zhotovitel projektové dokumentace v průběhu jednání seznámen, aby mohl zodpovědně posoudit, zda jsou v kontextu jím předloženého projektu řešitelné a plnění vyplývající z případně uzavřené Smlouvy o dílo pro něj budou realizovatelná, zejména některá ujednání uvedená v čl. 4 bodu 2.

Z pohledu zadavatele i odborné poroty je pro tento případ zvolený postup formou otevřené architektonické soutěže prezentován jako vhodný způsob, jak získat kvalitního dodavatele projektu pro realizaci specifické modernizace budovy hvězdárny. Umožněním provedení následných změn, lze dosáhnout projektu, splňujícího ve svém návrhu zásadní požadavek Soutěžního zadání na zachování funkčnosti pracoviště z hlediska odborného a edukačního i provozních potřeb obou institucí. Rovněž požadavek na projekt, který bude citlivě vnímat a v následující zakázce reflektovat fakt, že dlouhodobě fungující instituce si našla ve svých prostorech osvědčený způsob provozu. Možnost výběru mezi oceněnými uchazeči ve stanoveném pořadí a umožnění další práce osloveného uchazeče na jeho návrhu s využitím možnosti spolupráce s uživatelem, by měla být cesta k nalezení optimálních, někdy kompromisních, ale vždy především vyhovujících variant.

Jak jsme již uvedli v předchozím sdělení uživatele, vítězné návrhy ve svých soutěžních podobách svědčí o mnohých nedorozuměních, nepochopeních a nevhodných způsobech řešení. Potenciál a možnosti poskytované zadavatelem zvoleným postupem formou architektonické soutěže, je třeba v dalším průběhu jednání s uchazečem v JŘBU efektivně využít a původní záměr modernizace naplnit v co největší míře, ještě před uzavřením smlouvy.

Ve vyjádření uživatele ze dne 11. 03. 2024 k pěti návrhům postupujících do druhé fáze soutěže jsme mimo jiné uvedli některá nevhodná řešení, jež by měla být v návrzích zohledněna:

- minimálně zachovat, spíše zvětšit stávající zatravněné plochy,
- minimalizovat likvidaci stávající vzrostlé zeleně, nízká i vysoká zeleň má funkční význam,
- minimalizovat plochy a zpevněné komunikace (beton, dlažba, asfalt a jiné tepelně akumulací prvky), zejména v jižní části areálu,
- minimalizovat použití velkých zasklených ploch,
- neinstalovat fotovoltaické panely na budovu ani do okolního areálu,
- omezit zábor plochy stávající observační terasy s potřebnou kapacitou (100 návštěvníků),
- některé z návrhů neřeší samostatné pilíře dalekohledů, případně jejich oddělení od konstrukce budovy,
- velkorysá řešení interiérů vertikálně i horizontálně nevyhovují realizaci lektory vedených vzdělávacích programů několika souběžně přítomných menších skupin návštěvníků (školních tříd),
- nerušit umístění technického zázemí (dílny, garáže) v suterénu, nesituovat do těchto prostor návštěvníkový provoz,
- nezapouštět hlavní vstup do budovy pod současnou úroveň okolního terénu.

Konstatujeme, že s výše uvedenými skutečnostmi se návrh oceněný soutěžní porotou 1. cenou nevypořádal v dostatečné míře ani ve druhé fázi soutěže a pokud by měl být podkladem pro realizaci modernizace, jsou jeho úpravy nevyhnutelné, nejen z pohledu uživatele objektu, ale i v kontextu podmínek stanovených Soutěžním zadáním architektonické soutěže. Tato skutečnost by měla být obsahem jednání, jež budou předcházet uzavření smlouvy s tímto, případně ale s kterýmkoliv z dalších oceněných uchazečů v pořadí stanoveném Soutěžními podmínkami, za předpokladu, že v souvislosti s jeho projektem budou relevantní.

K projektu, který odborná porota ocenila 1. cenou, a s jehož autorem tak může být zahájeno jednání v režimu JŘBU jako s prvním, uvádíme:

- Návrh řešení jižní strany objektu extrémně zatížené slunečním zářením (velkoplošná zasklení a mechanická zastínění).

Kromě provozně nevhodného řešení využití velkých prosklených ploch, které popisujeme dále, tento návrh nekoresponduje s požadavkem soutěžního zadání nejen na respektování dochovaných hodnot architektury stavby, její historie a významu v kontextu místa stavby, města i regionu, ale i přístupu k budově, jež se za dobu své existence stala jednou z dominant jižního okraje města Hradce Králové. Z tohoto důvodu je v Soutěžním zadání naznačen historický kontext vzniku budovy. Architektonicky a projektově vznikala budova hvězdárny a meteorologické observatoře již v 1. polovině 20. století ve stylu staveb J. Gočára, které jsou dosud, spolu s jeho urbanistickými návrhy, chloubou Hradce Králové a nejsou násilně měněny (architekt a projektant budovy hvězdárny byl žákem a spolupracovníkem J. Gočára). Stavba byla zahájena v dubnu 1947. Předloženým návrhem však dochází k likvidaci estetiky gočárovského stylu, viz například i pohled od severu na kombinaci původních dělených oken, velkých bezokenních ploch a velkých skleněných ploch (přednáškový sál a přístavba na střeše). Připravovaný Územní plán města Hradce Králové ve svém upraveném návrhu z února 2024 v zásadách koncepce uspořádání periferních částí města pro Nový Hradec Králové výslovně uvádí budovu Hvězdárny a planetária jako významný urbanistický prvek území, který je potřeba zachovat a chránit. Tuto skutečnost by měla modernizace respektovat.

- Využívání velkých prosklených ploch v konstrukci budovy (plášť, propojovací prvky, vstupní a jiné komunikační prostory sousedící s okolím a další).

Tato řešení neumožňují zachování funkčnosti pracoviště zejména z hlediska provozního, odborného a edukačního. Jejich realizací by došlo k nenávratné degradaci stávajících kvalitativních hodnot nejenom v blízkém, ale i v širším okolí hvězdárny, ve kterém je pro tyto účely v relevantní dokumentaci územního plánování města významově popsán a vymezen prostor rozhledového úhlu hvězdárny. Pro noční pozorování je nezbytná tma. Přes tři desetiletí trvající koncepční úsilí hvězdárny o zachování přirozených přírodních podmínek v jejím okolí by bylo realizací takových řešení destruováno a podmínky pro provádění pozorování definitivně zničeny. Generování světelného znečištění budovou hvězdárny a provozem v ní je z logiky věci nejen nepřijatelné, ale je v přímém rozporu s její edukační a odbornou činností současnou i budoucí. V kontextu právě dokončovaného pozorovacího domku by mohlo dojít ke znehodnocení vynaložených prostředků na jeho výstavbu a vybavení. Negativní vliv na území by byl i v rozporu se zájmy zřizovatele, který činnost hvězdárny, směřující k zachování hodnot území, svými stanovisky v minulosti podpořil. Projekt, který by ignoroval zásadní podmínky a potřeby pro umožnění observační činnosti hvězdárny, a to jak pro odborná pozorování, tak i zájmová pozorování nejširší veřejnosti, by byl nepřijatelný.

Pracoviště Solární a ozonové observatoře Českého hydrometeorologického ústavu je součástí kritické infrastruktury státu, získává a poskytuje relevantní data, jež jsou systémově využívána pro další účely. V letošním roce bude v části observační terasy hvězdárny využíván SOO ČHMÚ, jedním ze tří míst v České republice, zahájen pilotní provoz měření světelného znečištění.

Patrně došlo k nějakému nedorozumění či nepochopení - jakékoliv zdroje světla negativně zatěžují okolí a tím i pozorovací možnosti instituce. Domněnku potvrzuje i obrazová prezentace projektu, kdy u prosklených ploch je zdůrazněno světlo z nich vycházející. V případě návrhů jiných objektů je tento prvek patrně využíván k umocnění celkového estetického dojmu a prezentaci předností velkorysých prosklených pojetí, v případě návrhů pro objekt, ze kterého probíhá pozorování noční oblohy, se však jedná o principiálně nepoužitelná řešení.

- Řešení interiérů vytvářejících prostory vertikálně.

Nevyhovují koncepci několika souběžně přítomných menších skupin návštěvníků (zejména školních tříd) na vzdělávacích programech vedených lektory. Uplatnění tohoto principu má v předloženém řešení převýšené vstupní haly vedlejší důsledek v podobě odstranění části oken v průčelí budovy, což nekoresponduje s požadavkem Soutěžního zadání na respektování dochovaných hodnot architektury stavby.

Výškové zvýšení vstupní haly z dosavadních 3,4 m na cca 7 m jejím umístěním do současného suterénu nic vhodného z hlediska provozního využití pro vzdělávací a odbornou činnost nepřináší, naopak zmenšuje využitelné prostory jak v suterénu pro technické a technologické zázemí, tak v 1. NP. Bylo by užitečné dosáhnout pouze zvětšení plochy vstupní haly jejím vhodným rozšířením do venkovního prostoru. Pro snadný přístup návštěvníků na jižní část pozemku hvězdárny ze vstupní haly je třeba najít jiné vhodné řešení. Ve stávajícím stavu je například možno jej realizovat po dostatečně širokém schodišti do 1. PP, kde je možné jednoduše rozšířit výstup ven jižním směrem na cca 3,5 m.

- Zapuštění vstupního prostoru do budovy pod současnou úroveň okolního terénu, materiálové řešení povrchů v okolním prostoru budovy, zrušení provozního technického zázemí v přízemí a vytvoření nálevky z většiny prostoru před severní stranou budovy hvězdárny.

Preferovaná řešení by měla využívat principy přirozeného fungování věcí. Hlavní přístup do objektu (od severu) je navržen o více než 3 metry níže než dosud (místo do 1. NP je navrhován vstup do 1. PP). Vzhledem k výškovým poměrům okolního terénu tak vzniká velká plocha s velkým sklonem pro přívod srážkové vody ke vstupu do objektu bez možnosti jejího přirozeného odvedení. Považujeme za nevhodné, aby byla opakována principiální chyba, jež vedla u novostavby vedlejšího objektu k problémům se srážkovou vodou. I tehdejší řešení bylo dokonalé, technicky proveditelné a nebylo se čeho obávat. K prvním z řady následujících zaplavení přízemí budovy došlo ještě před předáním stavby investorovi

a zaplavování přízemí objektu, umístěného v oblasti nejvyšší nadmořské výšky v Hradci Králové, doposud není uspokojivě vyřešeno. Prognózy vývoje a projevů počasí v kontextu klimatických změn, jejichž důsledkem jsou stále četnější a intenzivnější přívalové deště s velkým objemem vody i ledových krup, nenaznačují pro další období optimistické vyhlídky. Ignorovat tuto skutečnost již v návrhu považujeme za rizikové a nezodpovědné a být se jedná o predikce, vhodné řešení by mělo budovu na možnost výskytu vydatných srážek připravit.

Pro zajištění potřeb souvisejících s každodenním pohybem návštěvníků i pracovníků mezi hvězdárnou a digitálním planetáriem, je snížení vstupu do budovy zbytečnou komplikací. Dlouhá objížďka postradatelných schodů, vedoucí navíc částečně po veřejné komunikaci, pohyb imobilním návštěvníkům neusnadňuje. Přitom současný vstup do hvězdárny v 1.NP je pouze cca 80 cm nad úrovní vstupu do digitálního planetária. Plynulé propojení hlavního vchodu do budovy až k veřejné komunikaci s malým podélným sklonem cca 4% a zastřešené až ke konci budovy, by například bylo vhodné řešení jak pro imobilní návštěvníky, tak i ostatní návštěvníky včetně škol čekajících na začátek programu.

Plochy navrhovaného šikmého náměstíčka jsou tvořeny ve velké míře tepelně akumulujícími hmotami a materiály s nevhodnou odrazivostí povrchů. Řešení musí být nejen funkční s ohledem na prováděná pozorování, ale mělo by svým pojetím i provedením dokládat propojení astronomie a obecně přírodních věd s přírodou, disponovat potenciálem pro komunikaci ohleduplného přístupu člověka k ní a k jejím zdrojům i důsledků vzájemné interakce člověka s ní. Přiblížit se v rámci možností podmínkám míst, která emocionální zážitek při pozorování objektů a jevů na obloze nabízejí. V tomto ohledu představují zbytečně vytvářené plochy s nevhodným materiálovým složením a odrazivostí postradatelnou demonstraci projevů lidské činnosti v místě, kde to není vhodné.

Návrh modernizace by se měl obejít bez likvidace vzrostlé zeleně v okolním areálu. Úplná likvidace vzrostlých stromů, obzvláště jehličnatých, je nežádoucí, jelikož jsou celoročně při nočním pozorování alespoň částečnou ochranou před světlem ze vzdálenějších světelných zdrojů. Její význam je tedy nejen estetický ale i funkční.

Provozní technické zázemí instituce není tvořeno jen sklady a kanceláři. Vyžaduje umístění rozměrných a těžkých, dobře přístupných a stabilně instalovaných strojů (soustruhy, brusky, frézka, strojní pila, stojanové vrtačky a další), kdy každý z nich má z pohledu BOZP vymezeny příslušné pracovní prostory. Manipulace s materiálem přivezeným a následně zpracovávaným v dílnách, stěhování rozměrných těles (teleskopy) a zařízení na provádění údržby a oprav vyžaduje pokud možno snadný přístup bez přítomnosti návštěvníků.

- Zrušena garáž bez náhrady.

Umístění garáže do blízkosti technického zázemí je žádoucí nejen z hlediska provádění údržby a jednodušších oprav na vozidlech, kdy odpovídající vybavení je v bezprostředním dosahu, ale díky její prostornosti a snadnému přístupu též pro provádění oprav, úprav a přípravu rozměrnější mobilní observační a jiné techniky, využívané pro terénní pozorování a akce v jiných místech regionu.

- Observační terasa – její prostorové uspořádání, kapacitní možnosti, lokální podmínky pro realizaci pozorování a rozhledové úhly.

Došlo k nežádoucímu omezení výhledu a vzhledem k navrhovanému prostorovému uspořádání i změnám dalších podmínek, jež vedou k podstatnému omezení využití observační terasy pro realizaci pozorování určených nejen pro školy, ale i nejširší veřejnost. Observační terasa je podstatnou součástí budovy a je pro hradeckou hvězdárnu jedním z charakteristických míst, která jsou našimi návštěvníky velmi pozitivně vnímána a odkud si odnášejí emočně silné a dlouhotrvající zážitky.

Je nutno minimálně zachovat stávající plochu a funkci observační terasy, která je z pohledu zajištění edukační činnosti nenahraditelná a tvoří nezbytnou součást programů zaměřených na pozorování denní i noční oblohy. Zachování či zvětšení její využitelné velikosti je důležité pro současná pozorování několika skupin návštěvníků v denní i večerní době a při mimořádných událostech ve vesmíru pro hromadná pozorování více jak stovkou návštěvníků současně na několika stanovištích.

Navržené řešení musí respektovat požadavek na co nejmenší omezení možnosti pozorování blízko k horizontu a to ve všech směrech. Umístění nové kopule s dalšími přístavbami terasu znehodnocuje, výrazně omezuje počet návštěvníků společně pozorujících určitý objekt oblohy a východním směrem znemožňuje pozorování v nižších výškách nad obzorem úplně. Novou kopuli je nutno umístit jinam a zmenšit a snížit zástavbu na východní straně. Nevhodně umístěný výtah neumožňuje bezbariérový přístup do stávající hlavní kopule a je jedním z důvodů omezení výhledu z pozorovací terasy východním směrem.

- V návrhu není řešeno, kde bude možné provádět experiment s Foucaultovým kyvadlem.

Experiment prokazující rotaci Země je jedním z důležitých a návštěvníky vyhledávaných experimentů. Vyžaduje zavěšení tělesa na dlouhý závěs s odpovídajícím místem pod kyvadlem pro grafické ztvárnění probíhajícího pokusu.

- Umístění parkovacích míst na pozemek, jehož majitelem není zadavatel.

- Není řešeno hospodaření se srážkovou vodou.

- Využití zelených střech a umísťování fotovoltaických panelů na ně a do okolního areálu.

Obecně je přístup s travnatými povrchy, keři a přirozenou zelení správný, ale v konkrétním případě je problematické jejich využití v plochém provedení střech a rovněž v souvislosti s jejich provozní údržbou. Do prostoru není přístup. Instalace fotovoltaických panelů na budovu a do okolního areálu je z důvodu zajištění nerušených podmínek pro pozorování prováděných oběma pracovišti nežádoucí. Není naznačeno další technologické vybavení související s provozem FV.

- Je nezbytné ze sice zastaralých interiérů budovy vytvořit technicistní a nevzhledné prostory vytvářené pohledovým betonem?

- V projektu není řešen návrh zdroje a způsobu vytápění, chlazení a VZT v budově.

Návrh technologie a prostorové umístění zdroje tepla a chladu je s ohledem na jeho provozní režimy zásadní pro eliminaci negativních vlivů na pozorování.

K návrhu máme ze strany uživatele ještě další připomínky či témata k jednání, jejichž uvedení by však toto sdělení neúměrně obsahově rozšířilo. Domníváme se, že jejich řešení by mělo být rovněž předmětem detailních jednání s osloveným zhotovitelem v rámci JŘBU.

Je přirozené, že zhotovitel ani zadavatel nedisponuje všemi relevantními informacemi a vědomostmi o specifických požadavcích na podmínky provozu obou institucí. Využití odborných znalostí a dlouholetých zkušeností uživatelů, kteří podklady s tématy na modernizaci vypracovali, je v tomto ohledu na místě, neboť je mimo jiné vyjádřením snahy o prevenci rizik spojených s realizací řešení, která by odborným činností a rozvoji obou veřejných institucí do budoucna nevyhovovala, představovala potenciální omezení, či v krajním případě některé činnosti neumožnila. V takovém případě je lépe nevyhovující návrhy modernizace nerealizovat.

Z pohledu architektonického lákává, trendová či moderní, kreativní a velkorysá řešení, realizovaná v různých zábavních parcích s podtextem vědy, volnočasových areálech a jiných objektech podobného charakteru, nejsou vždy plně použitelná v případě modernizace budovy, jejíž specifické zaměření, provozní požadavky specializovaného přístrojového vybavení a odborné činnosti institucí v ní sídlících, vyžadují nejen v budově, ale i v jejím okolí důsledné dodržování principiální zásady nadřazení funkčnosti nad estetikou. Odmítnutí řešení nevyhovujících, konzultace invenčních návrhů a řešení předkládaných zhotovitelem projektu i detailní spolupráce s ním při hledání řešení vhodných, není projevem konzervativního, ale racionálního přístupu k řešení problematiky modernizace.

Legislativní prostředí a stanovená pravidla soutěže patrně neumožňují po jejím vyhlášení soutěžícím komunikaci s uživatelem v průběhu jednotlivých fází soutěže, neboť doposud jsme nebyli žádným ze soutěžících ve věci řešení problematiky modernizace kontaktováni. Kromě zadavatelem oficiálně organizované prohlídky. Rovněž nevíme, zda a v jakém rozsahu byli uchazeči po první fázi soutěže vyzkoušeni o implementaci případných úprav pro druhou fázi soutěže. Předpokládáme, že po zahájení jednání s potenciálními zhotoviteli návrhu, ve stanoveném pořadí, nám bude umožněna racionální a intenzivní spolupráce s konkrétními řešiteli, abychom plně využili možností, které zvolený postup výběru vhodného zhotovitele umožňuje.

Pro úspěšný návrh modernizace je spolupráce projektanta s uživatelem ve všech fázích tvorby projektové dokumentace nezbytná. Specifika a podmínky provozu specializovaného přístrojového a technického vybavení, jakož i podmínky pro uskutečnění některých činností mnohdy neumožňují aplikaci standardních či aktuálně oblíbených řešení v případě budovy, jež má specifickému účelu sloužit několik dalších desítek let.

Konstruktivní přístup spolu s detailním pochopením problematiky ze strany projektanta je pro úspěšnou modernizaci podmínkou. Navrhovaná řešení musejí být s uživatelem konzultována a jejich vhodnost jím posouzena již nyní, v architektonické studii, ze které budou následující stupně projektové dokumentace vycházet a respektovat ji.

Znovu proto uvádíme, že v souvislosti s výše uvedeným jsme připraveni dle našich provozních možností poskytnout zhotoviteli projektu potřebnou součinnost ve všech stupních tvorby projektové dokumentace. Umožníme mu detailní seznámení s budovou a jejím využitím oběma institucemi, provozem jejich zázemí, technickým a přístrojovým vybavením, návštěvnickým provozem, prostorovými, organizačními a dalšími požadavky.

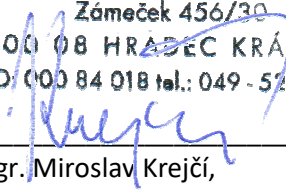
Poskytneme mu detailní konzultace k pochopení a získání relevantních informací, aby ještě před podpisem smlouvy dokázal posoudit, zda projekt může dopracovat do požadovaného vyhovujícího stavu. Zadavatel by však měl mít k dispozici i nástroj či způsob, prostřednictvím kterého může zhotovitelem vše příslibené následně účinně vymáhat.

Děkujeme za spolupráci.

S pozdravem,

HVĚZDÁRNA A PLANETÁRIUM

Zámeček 456/30 ①
500 08 HRADEC KRÁLOVÉ
IČO: 000 84 018 tel.: 049 - 526 40 87

Mgr. Miroslav Krejčí,
ředitel,
Hvězdárna a planetárium
v Hradci Králové